

เรณูภา รัชโน 2547: การประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จำแนกช่วงชั้นโอกาสด้าน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในโครงการท่องเที่ยว พื้นที่ลุ่มน้ำแม่ชาน จังหวัดเชียงใหม่ ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชา อนุรักษ์วิทยา ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์, Ph.D. 141 หน้า ISBN 974-273-473-9

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามหลักการช่วงชั้นโอกาสด้าน นันทนาการ ศึกษาประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และเปรียบเทียบความสอดคล้องของเขต ท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ โดยใช้พื้นที่ลุ่มน้ำแม่ชานเป็นพื้นที่ศึกษา ครอบคลุมโครงการท่องเที่ยว สายเชียงใหม่-แมริม-สะเมิง-หางดง จังหวัดเชียงใหม่ และบางส่วนของพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย อุทยานแห่งชาติขุนขาน และอุทยานแห่งชาติออบขาน การจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้ระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือ กำหนดปัจจัยกายภาพในการจำแนก 3 ตัว ได้แก่ ระยะห่างจากถนนหลัก-รอง ขนาด เนื้อที่ของพื้นที่ธรรมชาติ และประเภทของการใช้ที่ดิน การศึกษาประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยว ใช้ แบบสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 500 ชุด ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ แล้วหาค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับในจุดท่องเที่ยว 5 แห่ง ที่ใช้เป็นตัวแทนเขตท่องเที่ยวที่จำแนกได้ คือ 1) ที่ทำ การอุทยานแห่งชาติออบขาน 2) ถ้ำหลวงแม่สาบ 3) น้ำตกแม่สา 4) อ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่า 5) สวนรุกชชาติ ห้วยแก้ว และใช้การวิเคราะห์แบบซ้อนทับในการศึกษาความสอดคล้องระหว่างเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับชั้น คุณภาพลุ่มน้ำ

ผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ศึกษาจำแนกเขตท่องเที่ยวได้ 7 เขต คือ เขตธรรมชาติสันโดษ (P) เขต ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ (SPNM) เขตธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (SPM) เขตธรรมชาติมีถนน (RN) เขตธรรมชาติดัดแปลงมีถนน (RM) เขตชนบท (R) และเขตเมือง (U) โดยเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี เนื้อที่ประมาณ 618.6 ตร. กม หรือ ร้อยละ 55.7 ของพื้นที่ศึกษาทั้งหมด ประกอบด้วยเขต P, SPNM, SPM, RN และ RM ตามลำดับ สำหรับการวัดประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวใน เขตท่องเที่ยวต่างๆพบว่า ที่ทำการอุทยานแห่งชาติออบขานในเขตท่องเที่ยว SPNM ได้รับประสบการณ์ ประเภท SPM ถ้ำหลวงแม่สาบ ในเขตท่องเที่ยว SPM ได้รับประสบการณ์ประเภท SPM น้ำตกแม่สาในเขต ท่องเที่ยว RM ได้รับประสบการณ์ประเภท SPM อ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่าในเขตท่องเที่ยว R ได้รับประสบการณ์ ประเภท RN สวนรุกชชาติห้วยแก้วในเขตท่องเที่ยว U ได้รับประสบการณ์ประเภท RN ตามลำดับ ซึ่ง ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับนั้นมีความสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของเขตท่องเที่ยวที่จำแนกได้ เพียงแห่งเดียวคือ บริเวณถ้ำหลวงแม่สาบ ส่วนในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 1A ซึ่งควรเข้มงวดเรื่องการใช้ประโยชน์ ที่ดินพบว่ามีเขตท่องเที่ยว SPM มากที่สุด จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อ รักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ได้แก่ การควบคุมการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและถนน การ คัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวและกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เรณูภา รัชโน

ลายมือชื่อนิสิต

ดร.ชนันท์

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

27 / ม.ค. / 2547

Raynuka Ruschano 2004: Application of Geographical Information System to Ecotourism Opportunity Spectrum Zoning in Mae Khan Watershed Tourism Network Chiang Mai Province. Master of Science (Parks and Recreation), Major Field: Parks and Recreation, Department of Conservation. Thesis Advisor: Assistant Professor Dachanee Emphandhu, Ph.D. 141 pages.
ISBN 974-273-473-9

The objectives of this study were three-folds: 1) to classify ecotourism opportunity zones applying the concept of Recreation Opportunity Spectrum (ROS), 2) to measure visitor experiences in tourism sites according to ecotourism zones, and 3) to compare the ecotourism opportunity zones with watershed classes for land use agreement between tourism and watershed conservation. Mae Khan watershed was selected as study area. It covers tourism route of Chiang Mai-Mae Rim-Sameung-Hang Dong in Chiang Mai Province and parts of Doi Suthep-Pui, Khun Khan, and Ob Khan National Parks are in this watershed. The ecotourism opportunity zones were classified by Geographical Information System based 3 physical factors: distance from main road, size of natural area, and land use types. The study of visitor experiences was done by questionnaire survey of 500 visitors selected from 5 tourism sites, each as a representative for ecotourism zones classified by GIS method. Accidental sampling was employed and analysis of visitor experience for each zone was done by descriptive statistics of means and percentages. Overlay analysis of ecotourism zones and watershed classes was done to analyze the land use agreement between tourism and watershed conservation.

Seven tourism opportunity zones were found in the study area: Primitive (P), Semi-primitive non motorized (SPNM), Semi-primitive motorized (SPM), Roaded Natural (RN), Roaded Modified (RM), Rural (R), and Urban (U) zones. Among them, 5 zones were recognized as ecotourism zones: P, SPNM, SPM, RN, and RM covered the area of 618.6 square kilometers or 55.7 percent of the study area. Visitor experiences found at Ob Khan Park Head Quarters located in SPNM area was SPM experience, Mae Sab cave in SPM area as SPM experience, Mae Sa waterfall in RM area as SPM experience, Huay Teung Tao in R area as RN experience, and Huay Keaw Arboretum in U area as RN experience. Only Mae Sab cave found agreement between ecotourism opportunity zone and visitor experience. In watershed class 1A where land uses are restricted, SPM zone was found most. Thus, strategies and guidelines to control tourism uses and impacts were needed such as control of facility development, tourism activities, and number of visitors in watershed class 1 A where tourism exists.

Raynuka Ruschano.

Student's signature

Dachanee Eu

Thesis Advisor's signature

27 May 2004